

Ecologisch werkprotocol

Sloop en nieuwbouw Cort van der Lindestraat,
Bergentheim

Opdrachtgever:

Opdrachtnemer:

Projectnummer:

Datum:

Opgesteld door:

Telefoonnummer:

© 2023 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Werkgebied	4
1.2	Werkzaamheden.....	4
2	Beschermde soorten	6
3	Voorwaarden bij uitvoering	7
3.1	Algemene voorwaarden	7
4	Werkwijze & maatregelen.....	8
4.1	Basisprincipes	8
4.2	Voorkómen van negatieve effecten	8
4.3	Mitigeren (verzachten) van negatieve effecten	9
4.4	Compenseren van negatieve effecten	9
5	Algemene maatregelen per soort(groep)	10
5.1	Samenvatting maatregelen	10
5.2	Vleermuizen.....	10
5.3	Gierzwaluw	12
5.4	Huismus	13
6	Werkzaamheden ecooloog	15
	Bijlage 1 Tabel uitvoeringsperioden.....	17
	Bijlage 2 Beschrijving beschermde soorten	18
	Bijlage 3 Ontwikkelingsplan nieuwbouw	20
	Bijlage 4 Fauna voorzieningen	22
	Exclusion flap	22
	Vleermuiskasten.....	22
	Gierzwaluwkasten.....	23
	Borstel rol en borstel haak	24
	Vogelschroot	24
	Huismuskasten	24

1 Inleiding

In en rond bebouwing komen diverse beschermde diersoorten voor waar rekening mee moet worden gehouden bij de uitvoering van sloop- en nieuwbouwwerkzaamheden. Bij (mogelijke) verstoring of vernieling van verblijfplaatsen of dieren is voorafgaand aan de werkzaamheden een ontheffing Wet natuurbescherming nodig. Vechtdal Wonen heeft deze ontheffing (vergunning) verkregen op basis van een uitgebreid onderzoek naar beschermde soorten, uitgewerkt in het 'Soortmanagementplan Vechtdal Wonen' (SMP). Vechtdal Wonen kan de uitvoerder machtigen om van deze ontheffing gebruik te maken. De werkzaamheden aan de woningen dienen volgens de voorwaarden uit de verleende ontheffing en het SMP uitgevoerd te worden. Dit ecologisch werkprotocol beschrijft welke acties en maatregelen noodzakelijk zijn om voor deze specifieke werkgebieden binnen de voorwaarden van de ontheffing te kunnen werken. Het is belangrijk dat deze strikt worden opgevolgd om overtredingen te voorkomen. Indien dit leidt tot vragen of als er zich onverwachte situaties voordoen, dient zo snel mogelijk contact te worden opgenomen met de begeleidend ecologisch adviseur, [REDACTED] zal de werkzaamheden in opdracht van [REDACTED] begeleiden en is rechtstreeks op werkdagen bereikbaar via telefoonnummer zoals genoemd op pagina 2.

1.1 Werkgebied

Dit werkprotocol heeft betrekking op de bebouwde kommen van alle tien woonkernen binnen de gebiedsontheffing, met uitzondering van de Marslanden in Hardenberg. Dit geldt dus ook voor woningen welke voorheen in eigendom waren van woningcorporatie De Veste, binnen deze woonkernen. De begrenzing van het werkgebied m.b.t. dit protocol is te zien in afbeelding 1.

1.2 Werkzaamheden

Vechtdal Wonen is voornemens om 16 woningen te slopen aan de Cort van der Lindestraat gelegen in Bergentheim. De te slopen woningen betreffen nummer 1 tot en met 21 (oneven) en 14 tot en met 22 (even). In plaats van deze woningen zullen twee woningcomplexen gebouwd worden. De ontwerpen van deze woningcomplexen zijn terug te vinden in bijlage 3.

Sloop en nieuwbouw woningen

Cort van der Lindenstraat te Bergentheim

Projectnummer: 205317

Eelerwoude
Datum: 17-7-2024

Afbeelding 1: Ligging plangebied Cort van der Lindenstraat (Esri, 2024).

2 Beschermde soorten

Binnen het werkgebied komen een aantal beschermde (dier)soorten voor. Het gaat in deze situatie(s) om vleermuizen en broedvogels. Behalve de specifiek onderzochte soorten (huismus, gierzwaluw en huiszwaluw) gaat het ook om niet onderzochte soorten als spreeuw, witte kwikstaart en zwarte roodstaart, die graag in woningen nestelen. Bij deze vogelsoorten zijn de verblijfplaatsen alleen in het broedseizoen beschermd, als ze in gebruik zijn. Veel dieren wisselen van jaar op jaar en gedurende de seizoenen van hun verblijfplaatsen. Dat geldt in het bijzonder voor vleermuizen die gebruik maken van een netwerk van verblijfplaatsen in spouwmuren, achter gevelbetimmering of in het dakbeschoot. Bij de uitvoering moet daarom ook rekening gehouden worden met soorten die in principe aanwezig kunnen zijn. Dat lijkt een onmogelijke opgave, maar valt in de praktijk gelukkig mee.

Afbeelding 2: Dwarsdoorsnede van een woning met plekken waar verblijfplaatsen van beschermde soorten zijn te verwachten van huismus (linksboven), gewone dwergvleermuis (rechtsboven), steenmarter (linksonder) en gierzwaluw (rechtsonder). Bron: Soortmanagementplan gebouwbewonende soorten Apeldoorn, Arcadis 2019.

3 Voorwaarden bij uitvoering

3.1 Algemene voorwaarden

1. Dit werkprotocol is gebaseerd op de beschreven werkzaamheden en uitvoeringsplanning. De praktijk leert dat door onvoorziene omstandigheden allerlei wijzigingen kunnen optreden. Het is belangrijk om dit op tijd te signaleren en tijdig te overleggen met de begeleidend ecooloog. Speciale aandacht wordt gevraagd bij een eventuele **uitloop van de planning** in verband met het voortplantingsseizoen van vogels en vleermuizen.
2. We vinden het belangrijk om te benadrukken dat, als blijkt dat bepaalde zaken niet werkbaar zijn of (te) grote consequenties hebben op bijvoorbeeld de uitvoeringsplanning of de kosten, samen met de begeleidend ecooloog wordt gezocht naar praktische oplossingen, uiteraard binnen de kaders van de verleende ontheffing. In die zin is er in veel situaties maatwerk mogelijk, mits **op tijd wordt gehandeld en overleg plaatsvindt**.
3. Bij de uitvoering van de werkzaamheden geldt een **algemene zorgplicht**, wat betekent dat verstoring van soorten zoveel mogelijk wordt voorkomen en beperkt. Het uitvoerend personeel is alert op de mogelijke aanwezigheid van soorten (zie ook afbeelding 4 voor locaties) en bij onvoorziene situaties vindt zo snel mogelijk overleg plaats met de toezichthouder van de aannemer en wordt contact opgenomen met de begeleidend ecooloog. Verdere voorwaarden van de algemene zorgplicht worden in hoofdstuk '4.2 Algemeen (zorgplicht)' behandeld.
4. Dit ecologisch werkprotocol **dient op de locatie aanwezig te zijn** en onder alle betrokken werknemers bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol te worden uitgevoerd.
5. **De hoofdaannemer is verantwoordelijk voor de in te zetten onderaannemers**. Deze onderaannemers hebben zich net als de hoofdaannemer te houden aan de in dit protocol vermelde voorwaarden. Afwijken mag alleen in overleg met en na akkoord door de begeleidend ecooloog.
6. De voortgang van de seizoenen en weersomstandigheden zijn van grote invloed op soorten en kunnen leiden tot nieuwe inzichten of wijzigingen met betrekking tot dit werkprotocol. De begeleidend ecooloog monitort dit en neemt zo snel mogelijk contact op met de toezichthouder van de aannemer als dit leidt tot wijzigingen.

4 Werkwijze & maatregelen

4.1 Basisprincipes

1. De werkwijze om negatieve effecten op beschermde soorten te beperken is gebaseerd op het principe van **voorkomen**→ **mitigeren (verzachten)**→ **compenseren**. In de praktijk betekent dit dat we effecten in eerste instantie proberen te voorkómen door bijvoorbeeld te werken buiten de meest kwetsbare voortplantingsperiode of de overwinteringsperiode bij vleermuizen. In tweede instantie nemen we maatregelen om effecten te verzachten, bijvoorbeeld door dakpannen te verwijderen waardoor dieren kunnen wegvlugten. Dat doen we alleen als de dieren ook alternatieve verblijfplaatsen kunnen vinden in de omgeving of door het aanbieden van tijdelijke nest- of vleermuiskasten.
2. Het SMP en de ontheffing zijn gebaseerd op een werkwijze dat ná uitvoering van de werkzaamheden de beschermde soorten weer **kunnen terugkeren naar hun verblijfplaatsen**, bij huismussen bijvoorbeeld onder de eerste rij dakpannen. Als dit niet mogelijk is, omdat er bijvoorbeeld vogelschroot moet worden toegepast, dan zoeken we naar passende oplossingen. Daarnaast nemen we voor een aantal soorten **extra maatregelen** om aanwezige populaties te versterken door het aanbieden van nieuwe verblijfplaatsen, bijvoorbeeld in de vorm van een inbouwkast voor vleermuizen of door het toegankelijk maken van daken waar nu nog vogelschroot is toegepast. Anders dan bij de voorzieningen genoemd bij punt 1 gaat het hier om permanente voorzieningen die vele jaren gebruikt kunnen worden.

4.2 Voorkómen van negatieve effecten

Planning en fasering

De uitvoering van de werkzaamheden varieert per en kan in elke periode van het jaar plaatsvinden. In deze verschillende periodes hebben verschillende delen van de gebouwen voor verschillende soorten wisselende functies als verblijfplaats. Bij broedvogels gaat het om het broedseizoen dat loopt van de uitersten van 15 februari tot 15 augustus. Bij vleermuizen gaat het om de periode van overwintering (15 oktober tot en met 31 maart).

1. De begeleidend ecooloog kijkt samen met de uitvoerder naar de **uitvoeringsplanning en werkvolgorde**, waarbij gezocht wordt naar een werkwijze met een zo beperkt mogelijke impact op (mogelijk) aanwezige soorten. Deze afspraken worden toegevoegd aan dit werkprotocol (actie begeleidend ecooloog).
2. Vestiging van nestelende vogels, specifiek van huismus (vanaf 15 februari), gier- en huiszwaluw (vanaf 15 april) wordt voorkomen door het treffen van specifieke maatregelen, het zgn. **‘natuurvrij maken’** (zie toelichting per soort). Uitvoerder en begeleidend ecooloog zijn alert op de vestiging van eventueel andere broedvogels, in het bijzonder van spreeuw (vanaf 15 februari). Het broedseizoen eindigt voor de meeste vogelsoorten rond half juli, voor gierzwaluw rond begin augustus en voor huismus en huiszwaluw uiterlijk half augustus (bijlage 1).
3. Aanwezigheid van overwinterende vleermuizen kan worden verwacht in de luchtsponw, in het dakbeschot, achter betimmeringen en in boeiboorden. Afhankelijk van de voortgang van het seizoen en weersomstandigheden worden vleermuizen weer wakker in de eerste helft van maart. Tot die tijd zijn ze ‘lethargisch’ (in winterslaap) en niet in staat om snel weg te vluchten. Globaal tussen half oktober en half november keren de dieren naar hun overwinteringslocaties in de woningen terug. Het SMP en de ontheffing stellen als voorwaarde dat **het ongeschikt maken van vleermuisverblijfplaatsen**

alleen plaatsvindt in de actieve periode van vleermuizen (periodes maart-april en september-oktober).

4. Aanwezigheid van vleermuizen in zomer- en of kraamverblijfplaatsen (dus na de winterperiode) kan worden verwacht in de luchtspouw, in het dakbeschot, achter betimmeringen en in boeiboorden. Afhankelijk van de voortgang van het seizoen en weersomstandigheden gebruiken vleermuizen deze verblijfplaatsen vanaf de eerste helft van maart tot en met half oktober. Voorafgaand aan de sloop worden bij aanwezigheid van open stootvoegen deze **openingen dichtgezet met 'exclusion flaps'**, zodat eventuele vleermuizen de spouw wel kunnen verlaten, maar niet meer terug kunnen keren. Bij aanwezigheid van een kraamverblijfplaats worden geen 'exclusion flaps' toegepast en worden specifieke, **aanvullende maatregelen getroffen**. De onderzoeksresultaten uit het SMP vormen de basis om te bepalen of er wel of niet een kraamverblijfplaats aanwezig is.
5. Bij sloop werkzaamheden worden **specifieke maatregelen** getroffen gericht op het verstoren van het microklimaat, waardoor vleermuizen kunnen wegvluchten. Deze maatregelen vinden plaats in een periode waarin vleermuizen actief (kunnen) zijn, globaal vanaf de eerste helft van maart. Voorafgaand aan de werkzaamheden overlegt de uitvoerder met de begeleidend ecooloog of deze periode inderdaad geschikt is, in verband met weersomstandigheden en de voortgang van het seizoen.
6. Tot slot blijft de uitvoerder alert op de eventuele aanwezigheid van beschermde soorten, specifiek vleermuizen en nestelende vogels tijdens de werkzaamheden. **Indien er tijdens de uitvoering onverwacht dieren worden aangetroffen, wordt er door de uitvoerder direct contact opgenomen met de begeleidend ecooloog en worden de werkzaamheden op deze locatie (tijdelijk) gestaakt.**

4.3 Mitigeren (verzachten) van negatieve effecten

Negatieve effecten op soorten worden beperkt of verzacht door een set van specifieke maatregelen per soort of soortgroep die zich vooral richten op het voorkómen van vestiging van vogels of vleermuizen. Alleen bij al aanwezige overwinterende vleermuizen kan vestiging natuurlijk niet meer worden voorkomen. Bij potentiële overwinteringslocaties van vleermuizen op locaties zoals eerder genoemd, worden maatregelen getroffen om de dieren te motiveren om weg te vluchten. Uiteraard onder gunstige weersomstandigheden (niet tijdens winterse omstandigheden), het tijdstip te bepalen door de begeleidend ecooloog. Aangenomen mag worden dat in normale omstandigheden vanaf 1 april geen overwinterende vleermuizen meer aanwezig zijn en de dieren weer actief zijn en kunnen wegvluchten bij dreigend gevaar. Op verschillende plaatsen zijn in potentie verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig, die vragen om het nemen van een aantal tijdelijke maatregelen. Het gaat om het plaatsen van de eerdergenoemde 'exclusion flaps' en het laten doortochten van dakbeschot en boeiboorden.

4.4 Compenseren van negatieve effecten

Compenserende maatregelen richten zich in eerste instantie op het **aanbieden van permanente toegang** tot potentiële verblijfplaatsen zoals onder dakpannen (vogels), boeiboorden, overstekken, dakbeschot en (bovenzijden van) spouwruimtes (vleermuizen).

Daarnaast worden er extra maatregelen getroffen door het aanbieden van specifieke verblijfplaatsen of nestvoorzieningen. In de toelichting in het SMP (in par. 6.3) wordt aangegeven dat nieuwe verblijfplaatsen bij voorkeur worden aangeboden binnen of in de nabijheid van clusters van reeds aanwezige soorten en verblijfplaatsen. Dit geldt specifiek voor kolonievogels als gierzwaluw en huiszwaluw, maar ook voor huismus en vleermuizen.

5 Algemene maatregelen per soort(groep)

5.1 Samenvatting maatregelen

Er dienen verschillende voorzieningen worden gerealiseerd. In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van de kasten die kunnen worden besteld en geïmplementeerd in de nieuwe panden.

Tabel 1. Te treffen maatregelen en voorzieningen per soortgroep.

Locatie	Soortgroep	Te treffen maatregel	Type voorziening	Aantal
Woningcomplex 4 woningen	Gewone dwergvleermuis & Laatvlieger	Permanent	VML1 vleermuiskast	2
	Gierzwaluw	Permanent	GZP3 gierzwaluwkast aan de noord of oost zijde van het pand	6
	Huismus	Permanent	Geschikt maken van het dak	2
Woningcomplex 6 woningen	Gewone dwergvleermuis & Laatvlieger	Permanent	VML1 vleermuiskast	2
	Gierzwaluw	Permanent	GZP3 gierzwaluwkast aan de noord of oost zijde van het pand	6
	Huismus	Permanent	Geschikt maken van het dak	2

5.2 Vleermuizen

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

Gebouw bewonende vleermuizen verblijven in verschillende ruimtes, zowel onder daken, achter houtbeschoot in boeiboorden als in spouwmuren. Mogelijk zijn deze ook het gehele jaar aanwezig in de woningen. In het plangebied zijn tijdens het SMP onderzoek geen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en laatvlieger aangetroffen. Wel zijn de woningen geschikt voor vleermuisverblijfplaatsen waardoor deze niet uitgesloten kunnen worden. Ook zijn er in de nabije omgeving van de Cort van der Lindestraat van beide vleermuissoorten meerdere verblijfplaatsen aangetroffen. De soorten verblijfplaatsen, de adressen van deze verblijfplaatsen en de afstand daartoe vanaf het werkgebied zijn de volgende:

Tabel 2. Locaties van bekende vleermuisverblijfplaatsen.

Soortgroep	Soort verblijfplaats	Adres	Afstand tot werkgebied
Gewone dwergvleermuis	Kraamverblijfplaats		260 meter
	Zomerverblijfplaats		45 meter
	Zomerverblijfplaats		120 meter
	Zomerverblijfplaats		305 meter
Laatvlieger	Kraamverblijfplaats		75 meter
	Zomerverblijfplaats		340 meter

Het werkgebied valt binnen een straal van 100 meter van een kraamverblijfplaats. Volgens de verleende ontheffing dienen de werkzaamheden hierdoor uitgevoerd te worden buiten de kwetsbare periodes voor vleermuizen. Omdat de woningen gesloopt worden dienen deze eerst ongeschikt gemaakt te worden voor vleermuizen. De duur van de kwetsbare periode voor vleermuizen en de manier waarop de woningen ongeschikt gemaakt dienen te worden vallen te lezen onder het kopje 'Preventieve maatregelen'. Door de aanwezigheid van meerdere zomer- en kraamverblijfplaatsen nabij het werkgebied is het nemen van maatregelen voor vleermuizen kansrijk. De maatregelen welke genomen dienen te worden met oog op de verleende ontheffing zijn te vinden onder het kopje 'Permanente maatregelen'. De eisen welke behoren tot deze permanente maatregelen staan bij het kopje 'Eisen verblijfplaats'.

Preventieve maatregelen

- De kwetsbare periodes voor vleermuizen zijn de winterperiode, globaal tussen 1 november en 1 april, en de kraamperiode tussen 15 mei en 15 augustus. De sloop mag alleen plaatsvinden wanneer de woningen voor vleermuizen buiten deze kwetsbare periodes ongeschikt zijn gemaakt.
- De verblijfplaatsen worden minimaal 2 weken voor de aanvang van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt, buiten de kwetsbare periode(n) van de gewone dwergvleermuis (1 november tot 1 april en 15 mei tot 15 augustus). Het ongeschikt maken vindt dus plaats tussen 1 april en 15 mei en 15 augustus en 1 november.
- Het ongeschikt maken wordt gedaan door het dichtmaken van openingen, zoals open stootvoegen, ruimtes onder dakbeschot, onder kozijnen, achter zinken daklijsten etc. waarbij om de meter een exclusion flap wordt geplaatst zodat de vleermuizen de ruimte nog kunnen verlaten (afbeelding 5). Tussen de flaps kan gebruik gemaakt worden met schuimrubber of ander vulmiddel (geen purschuim of ander zelf-expanderende vulmiddelen).
- Het ongeschikt maken vindt plaats in een periode waarbij de nachttemperatuur 10 graden Celsius is of hoger onder begeleiding van een ecologische deskundige op het gebied van vleermuizen.
- Na minimaal 3 dagen met geschikte vliegomstandigheden voor vleermuizen (minimaal 10 graden Celsius, droog of motregen, maximaal 4 Bft wind) vindt een ecologische controle plaats door de ecologische deskundige. Na goedkeuring van de ecologische deskundige, kunnen daarna de werkzaamheden beginnen. Indien het niet goedgekeurd wordt, dient het opnieuw te gebeuren.
- Mochten er nog vleermuizen worden aangetroffen tijdens de werkzaamheden en niet uit zichzelf vertrekken, dient er contact te worden met de provincie over aanvullende maatregelen.

Permanente maatregelen

- Een efficiënte maatregel voor het realiseren van permanente verblijfplaatsen voor vleermuis is het **laten overhangen van de gevelpannen**. Door de gevelpannen op alle (blinde) kopgevels maximaal 3,3 cm te laten overhangen op het onderliggende boeiboord, wordt het dak weer beschikbaar als dit zo was en anders in de nieuwe situatie wel beschikbaar.

- Bij **aanwezigheid van boeiboorden** dienen er **twee type VML1 laatvliegerkasten gerealiseerd worden** in beide nieuw te bouwen panden (bijlage 4).
- Bij **afwezigheid van boeiboorden/de voorgenoemde kasten zijn niet te realiseren** dienen er **twee type VMPMK1 kraamkasten** gerealiseerd worden in de kopgevels aan beide weerszijdes van de nieuw te bouwen panden (bijlage 4).

Eisen verblijfplaats

- **Hoogte van invliegopeningen op minimaal 4 meter hoog** om predatie te voorkomen.
- **De in- en uitvliegopeningen zijn vrij van obstakels als takken of bomen. Daarbij is de locatie vrij van kunstlicht of andere lichtbronnen, vrij van verstoring en buiten bereik van predatoren.**
- Verschillende microklimaten bieden (clustering met verschillende richtingen).
- De **toegang tot de invliegopening** dient uit **ruw** (niet scherp) materiaal te bestaan zodat vleermuizen grip kunnen krijgen met landen (bijv. hout, stenen, metselwerk, houtwolcement etc.). Ook de **binnenkant van het verblijf** dient ruw zijn. Daarnaast moet de binnenkant niet geverfd zijn.
- Voorzieningen dienen **geïntegreerd in de constructie** plaats te vinden. Dus onlosmakelijk en duurzaam onderdeel van het object uit te maken.
- Eventueel gebruikte **houtbehandelingsmiddelen** dienen zoogdiervriendelijk zijn.

5.3 Gierzwaluw

Gierzwaluwen zijn koloniebroedende vogels en kunnen binnen een relatief klein gebied in grote aantallen voorkomen. Gierzwaluwen zijn zeer plaats trouw en keren jaarlijks terug naar dezelfde gebieden/wijken om in te broeden. In de nabije omgeving van de Cort van der Lindestraat zijn tijdens eerder onderzoek meerdere verblijfplaatsen van gierzwaluwen aangetroffen. Omdat de te slopen woningen geschikt zijn om te dienen als verblijfplaats en er meerdere verblijfplaatsen in de nabije omgeving van het werkgebied zijn aangetroffen, kunnen deze verblijfplaatsen niet worden uitgesloten in de te slopen woningen. De adressen van deze verblijfplaatsen en de afstand daartoe vanaf het werkgebied zijn de volgende;

Tabel 3. Locaties van bekende gierzwaluwverblijfplaatsen.

Adres	Aantal verblijfplaatsen	Afstand tot werkgebied
Dr. H.J. Postlaan 35	2	150 meter
Dr. H.J. Postlaan 37	2	150 meter
Kanaalweg-Oost 55	3	265 meter
Kanaalweg-Oost 57	2	285 meter

Door de aanwezigheid van deze verblijfplaatsen is het nemen van maatregelen voor gierzwaluw kansrijk. Vrijwel alle gierzwaluwen broeden onder daken, op de panlatten. Met name woningen met blinde gevels zijn favoriet vanwege hun vaak vrije aanvliegroute. Hierbij hebben zij toegang via de overhangende gevelpannen. Goede alternatieven hiervoor zijn nestkasten van gierzwaluw welke ingebouwd kunnen worden in de kopgevels van de te realiseren woningcomplexen. Onder het kopje 'Permanente maatregelen' valt te lezen welke maatregelen getroffen dienen te worden voor het versterken van de aanwezige gierzwaluw populatie.

Preventieve maatregelen

- Bij de planning van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de kwetsbare broedperiode van de gierzwaluw. De broedperiode van de gierzwaluw loopt van half april tot en met half augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan de broedperiode langer dan wel korter zijn. Werken binnen deze kwetsbare periode is niet mogelijk tenzij de woningen van tevoren ongeschikt zijn gemaakt.
- Indien toch gesloopt gaat worden binnen het broedseizoen dienen de ruimtes tussen de gevelpannen en de kopgevels te worden dichtgezet door middel van schuimrubber, rubber strips, etc. Op deze manier wordt voorkomen dat er gierzwaluwen gaan broeden onder de daken die gedurende

werkzaamheden zouden worden verstoord of vernietigd. Om de meter dient hiervoor een exclusion flap geplaatst te worden om eventueel aanwezige vleermuizen niet in te sluiten.

Permanente maatregelen

- Een efficiënte maatregel voor het realiseren van permanente broedlocaties voor gierwaluw is het **laten overhangen van de gevelpannen**. Door de gevelpannen op alle (blinde) kopgevels maximaal 3,3 cm te laten overhangen op het onderliggende boeiboord, wordt het dak weer beschikbaar als dit zo was en anders in de nieuwe situatie wel beschikbaar.
- Permanente voorzieningen voor gierwaluw kunnen ook worden gerealiseerd via **inbouwvoorzieningen**. Deze inbouwvoorzieningen dienen in de kopgevels aan beide weerszijdes van de woningcomplexen gerealiseerd worden. Bij **aanwezigheid van boeiboorden** dienen er **zes gierwaluwkasten van type GZP3 van Unitura** gerealiseerd worden in beide nieuw te bouwen panden (bijlage 4).
- Bij **afwezigheid van boeiboorden/de voorgenoemde kasten zijn niet te realiseren** dienen er **zes gierwaluwkasten van type GZP2 van Unitura** gerealiseerd worden (bijlage 4).

Eisen verblijfplaats

- **Invliegopening van het nest op minimaal drie meter (liefst hoger dan 4 meter) hoogte** en dient een **vrije uitvliegbreedte** te hebben van minimaal twee meter. Daarbij mogen er **geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegzone** aanwezig zijn (2 meter breed en 3,5 meter hoog onder invliegopening) zoals bomen, platte daken, balustraden, borstweringen, vlaggenmasten en tijdelijke steigers met beschermingsdoeken tijdens het broedseizoen.
- De kasten **worden bij voorkeur op de noord- en/of oostgevels geplaatst worden** op een hoek of langs de kopse kant van een gebouw.

5.4 Huismus

Huismussen zijn zeer plaats trouw en keren jaarlijks terug naar dezelfde gebieden/wijken om in te broeden. Uit vorig onderzoek is gebleken dat er in Cort van der Lindestraat 16 een huismus broedpaar aanwezig is. Verder zitten er in de omgeving van de woningen meerdere huismus broedparen, voornamelijk ten noordwesten en zuidwesten in de woonkern. Omdat de woningen geschikt zijn voor huismus verblijfplaatsen en er in de omgeving vele broedparen zijn waargenomen, zijn meer broedparen in de te slopen woningen niet uit te sluiten. Volgens de verleende ontheffing dienen de werkzaamheden hierdoor uitgevoerd te worden buiten de kwetsbare broedperiode voor huismussen. Omdat de woningen gesloopt worden dienen deze eerst ongeschikt gemaakt te worden voor huismussen, indien gewerkt wordt binnen het broedseizoen van 1 maart tot 1 september. De duur van de kwetsbare broedperiode voor huismussen en de manier waarop de woningen ongeschikt gemaakt dienen te worden vallen te lezen onder het kopje 'Preventieve maatregelen'. Door de vele aanwezige broedparen in de directe omgeving van het werkgebied is het nemen van maatregelen ten behoeve van de huismus kansrijk. Huismussen broeden vaak onder pannen zadeldaken op de panlatten. Hierbij hebben zij toegang door via de dakgoot. Goede alternatieven hiervoor zijn nestkasten van huismus welke ingebouwd kunnen worden in de kopgevels van de te realiseren woningcomplexen. Onder het kopje 'Permanente maatregelen' valt te lezen welke maatregelen getroffen moeten worden voor het compenseren van de verloren verblijfplaats en het versterken van de aanwezige huismus populatie. Onder het kopje 'Eisen verblijfplaats' zijn de eisen te lezen welke gelden bij plaatsing van inbouwvoorzieningen.

Preventieve maatregelen

- Bij de planning van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de kwetsbare broedperiode van de huismus. De broedperiode van de huismus loopt van 1 maart tot en met 1 september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan de broedperiode langer dan wel korter zijn.

Gemakshalve wordt hierbij de periode vanaf half februari beschouwd als broedseizoen van huismus. Het is essentieel dat de woningen vóór 15 februari ongeschikt zijn gemaakt voor huismus en dat tijdig compenserende maatregelen worden genomen, mits gewerkt wordt binnen het broedseizoen.

Afwijken is alleen mogelijk indien de weersomstandigheden dit toelaten en in overleg met de begeleidend ecooloog (zie aanhef).

- Het ongeschikt maken van de nesten en rustplaatsen van de huismus moet plaatsvinden door het afdichten van de toegangswegen. Vanaf de goot wordt de toegang onder het dak dichtgemaakt zodat geen toegangswegen meer zijn. Hiervoor kunnen borstelrollen worden gebruikt welke worden vastgezet door middel van een borstelhaak (zie bijlage 4). Echter kan hier ook schuimrubber, pur of gaas voor worden toegepast, zolang de openingen maar zijn dichtgezet. Dit dient te gebeuren vóór 15 februari, maar is het effectiefst wanneer dit zo vroeg mogelijk (bijvoorbeeld al in oktober) wordt uitgevoerd.
- Omdat nooit kan worden uitgesloten dat er andere toegangspunten aanwezig zijn is altijd maatwerk noodzakelijk in overleg met de begeleidend ecooloog. Eventuele extra aandachtspunten staan vetgedrukt vermeld.

Tijdelijke maatregelen

- Er hangen voldoende huismuskasten (47 stuks) welke als tijdelijke verblijfplaats kunnen dienen nabij het werkgebied. Er zijn geen tijdelijke maatregelen benodigd.

Permanente maatregelen

- Het geschikt maken van de daken kan worden gedaan door **vogelschroot te plaatsen op de derde panlat** van de daken, waardoor de onderste pannen beschikbaar blijven voor de huismus (zie bijlage 4). Op deze manier worden er extra verblijfplaatsen gerealiseerd in de nieuw te realiseren complexen.
- Permanente voorzieningen voor de huismus kunnen ook worden gerealiseerd via **inbouwvoorzieningen**. Deze inbouwvoorzieningen moeten in de kopgevels aan beide weersijdes van de woningcomplexen gerealiseerd worden. Het gaat hierbij bijvoorbeeld **om 32 kasten van het type 24 van Waveka** (zie bijlage 4).

Eisen verblijfplaats

- De **nestkastopeningen** liggen minimaal 50 centimeter uit elkaar.
- De nestplekken dienen op minimaal 3 meter en maximaal 12 meter hoogte worden geplaatst.
- De **invliegopening** van een nestkast voor een huismus dient een diameter van 3,5 centimeter te hebben.
- De kasten **moeten op de noord- en/of oostgevels geplaatst worden**

6 Werkzaamheden ecooloog

De ecooloog zal:

- Ecologische begeleiding verzorgen tijdens het ongeschikt maken:
 - Een kick-off sessie waarin de uitvoerder wordt ingelicht over de aanwezige natuurwaarden op het werkterrein en de te nemen mitigerende maatregelen.
 - Een tussentijdse beoordeling van de getroffen maatregelen.
 - Een bezoek na afronding van alle maatregelen waarbij de ecooloog controleert of de mitigerende maatregelen op de juiste wijze hebben plaatsgevonden. Indien akkoord wordt een ecologische vrijgave gegeven en wordt dit schriftelijk bevestigd.
- Een logboek bijhouden van alle contactmomenten en afspraken.
- Aanwezig zijn bij bezoek van het project door een handhaver (indien van toepassing).
- Op de dagen dat werkzaamheden plaatsvinden binnen kantoortijden telefonisch bereikbaar zijn.
- Zo spoedig mogelijk aanwezig zijn indien de situatie daar, naar inzicht van de ecooloog, om vraagt.
- Een check naar vleermuizen uitvoeren om te controleren of het ongeschikt maken goed is uitgevoerd en er geen vleermuizen meer in het pand aanwezig zijn.

Uw contactpersoon is [REDACTED] mocht [REDACTED] niet bereikbaar zijn dan kan contact worden gezocht met het algemene telefoonnummer van Eelerwoude.

Bijlage 1 Tabel uitvoeringsperioden

actie / werkzaamheden	2022																																																		
	januari				februari				maart			april					mei				juni					juli				augustus				september				oktober				november				december					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Gierzwaluw & huiszwaluw																																																			
Kwetsbare periode																																																			
Huismus																																																			
Kwetsbare periode																																																			
Vleermuizen																																																			
Kwetsbare periode																																																			
Broedvogels algemeen (bomen en struiken)																																																			
Verwijderen klimplanten/struiken (indien van toepassing)																																																			

geschikte periode voor uitvoering

geschikte periode voor uitvoering, onder voorwaarden

opgeschikte periode voor uitvoering

- geschikte periode voor uitvoering
- geschikte periode voor uitvoering, onder voorwaarden
- opgeschikte periode voor uitvoering

Bijlage 2 Beschrijving beschermde soorten

Naam:	Gewone dwergvleermuis
Soort:	Vleermuis
Formaat:	Spanwijdte 18-24 cm
Te verwachten in:	Spleten en gaten groter dan 1 cm in bebouwing.
Bijzonderheden:	Streng beschermd. Kenmerken: De vacht bestaat uit verschillende soorten bruin, borst geel tot roestbruin. Snuit, oren en vleugels zijn zwartbruin.
Actie:	Niet aanraken. <i>Neem contact op met begeleidend ecooloog!</i> Zelfstandig laten ontsnappen.

Naam:	Laatvlieger
Soort:	Vleermuis
Formaat:	Spanwijdte 32-38 cm
Te verwachten in:	Onder dakpannen, daklijsten, dakpannen en spouwmuren
Bijzonderheden:	Streng beschermd. Kenmerken: De vacht is aan de bovenzijde donker rookbruin; de punten kunnen goudkleurig zijn en licht glanzen. De onderzijde is geelbruin; er loopt echter geen duidelijke grens tussen beide zijden. De oren en snuit zijn zwart en de brede vleugels zijn donkerbruin tot zwart.
Actie:	Niet aanraken. <i>Neem contact op met begeleidend ecooloog!</i> Zelfstandig laten ontsnappen.

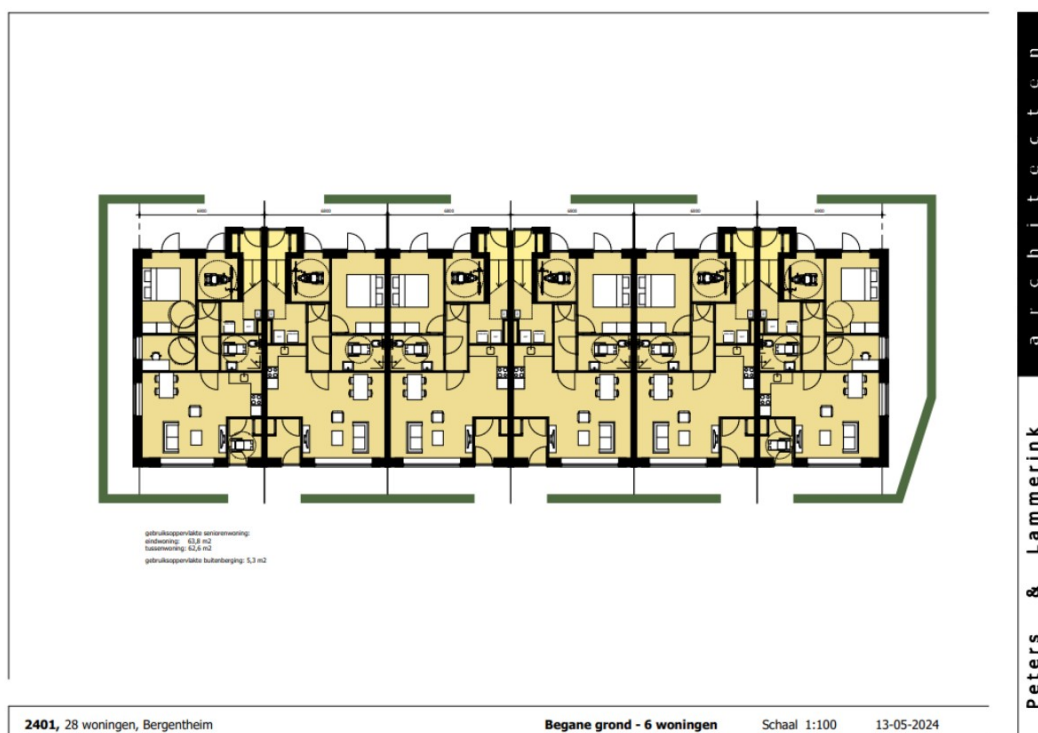

Naam:	Huismus	<div>Mannetje</div> <div>Vrouwtje</div>
Soort:	Vogel	
Formaat:	Spanwijdte 20-22 cm	
Te verwachten in:	Onder de dakgoot, onder de eerste rij dakpannen.	
Bijzonderheden:	Streng beschermd. Kenmerken: De vacht bestaat uit verschillende soorten kleuren roodbruin, grijs en brede witte vleugelstrepen.	
Actie:	Zelfstandig laten ontsnappen.	

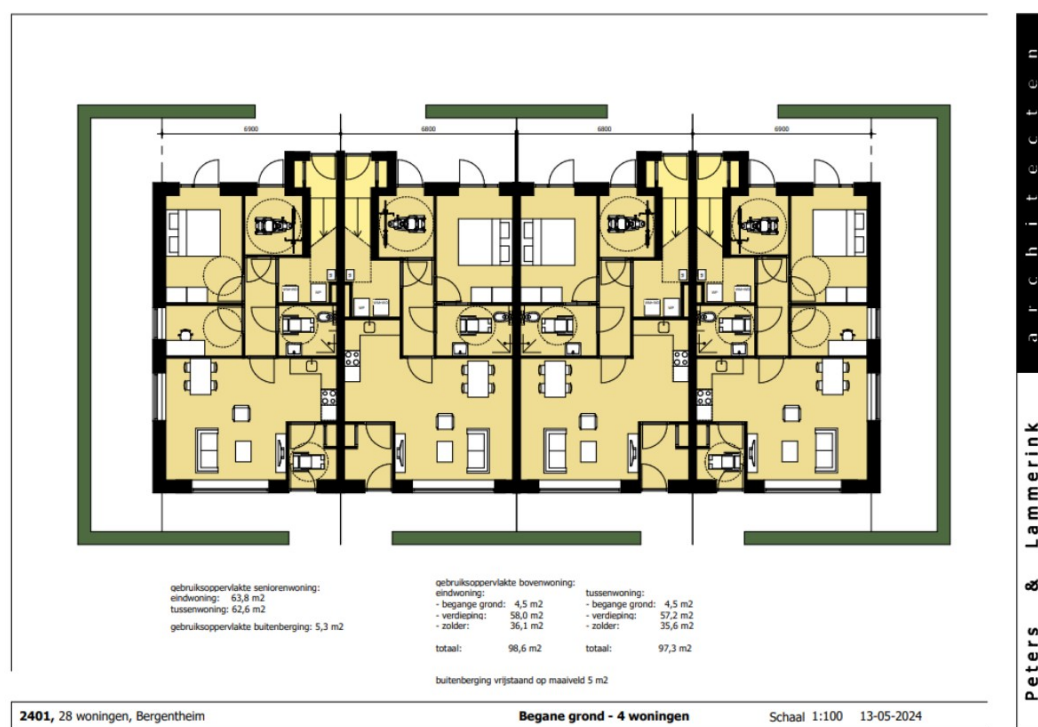
Naam:	Gierzwaluw	
Soort:	Vogel	
Formaat:	Spanwijdte 40-42 cm	
Te verwachten in:	Onder de dakgoot, onder de eerste rij dakpannen, achter regenpijp, dakkapel of gat in de muur.	
Bijzonderheden:	Streng beschermd. Kenmerken: Donkere kleur met moeilijk waarneembare lichte keelvlak.	
Actie:	Zelfstandig laten ontsnappen.	

Naam:	Huiszwaluw	
Soort:	Vogel	
Formaat:	Spanwijdte 29 cm	
Te verwachten in:	Zelfgemaakte nestkommen onder dakgoten, veelal ter hoogte van regenpijpen.	
Bijzonderheden:	Streng beschermd. Kenmerken: Donkere rug met helder witte buik en stuit.	
Actie:	Zelfstandig laten ontsnappen.	

Bijlage 3 Ontwikkelingsplan nieuwbouw

Ontwikkelingsplan voor het nieuw te realiseren gebouw met 6 woningen.

Ontwikkelingsplan voor het nieuw te realiseren gebouw met 4 woningen.

19-06-2024

Buitenaanzicht van de nieuw te realiseren gebouwen.

Bijlage 4 Fauna voorzieningen

Exclusion flap

Exclusion flap zoals aangeboden door Unitura.

Vleermuiskasten

Vleermuiskast type VMPMK1 kraamkast zoals aangeboden door Unitura.

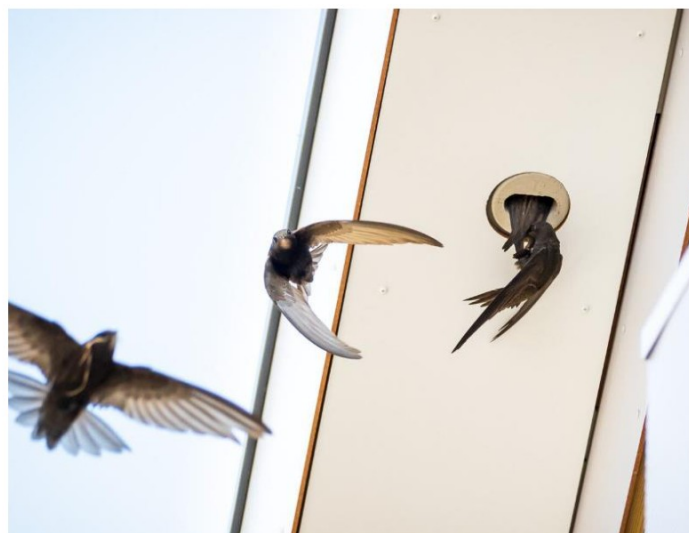

Vleermuiskast type VML1 kraamkast zoals aangeboden door Unitura.

Gierzwaluwkasten

Gierzwaluwkast type GZP2 zoals aangeboden door Unitura.

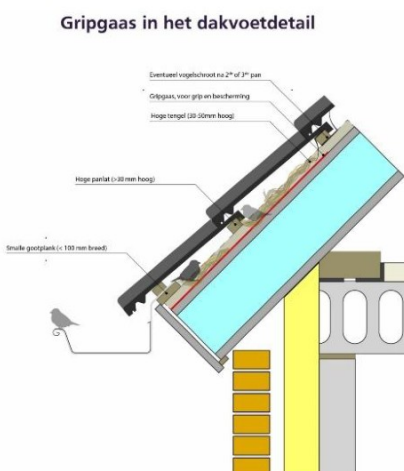
Gierzwaluwkast type GZP3 zoals aangeboden door Unitura.

Borstel rol en borstel haak

Borstelrol en borstelhaak zoals aangeboden door Unitura.

Vogelschroot

Vogelschroot zoals aangeboden door Unitura.

Huismuskasten

Nestkast type 24 zoals aangeboden door Waveka.

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➤